

ISSN: 1992-6545

تحقیقی مجلہ پنجابی زبان تے ادب

ادارہ پنجابی سلیکھ تے زہتل سار

کھوج

(چھیمائی)

”کھوج“ جلد 45، شماره 2، مسلسل شماره نمبر 90..... جنوری، جون 2023ء

مدیر

پروفیسر ڈاکٹر نبیلہ رحمن

نائب مدیر

ڈاکٹر محمد عرفان الحق

پنجاب یونیورسٹی، لاہور

مقالہ لکھن والیاں لئی اصول تے قاعدے / ہدایتاں

- 1- مقالہ ان پھیلایا ہووے تے کے دوسری تھاں چھپن لئی نہ گھلیا ہووے۔
- 2- مقالہ ان پیج پروگرام، 14 فونٹ وچ کمپوز ہووے تے سوٹ تے ہارڈ دوویں طرح گھلیا جاوے۔
- 3- مقالے دے پہلے صفحے آتے پیٹھ لکھت معلومات ایس ترتیب نال درج ہوں:
مقالہ نگار دا پورا ناں، عہدہ، ادارہ، ڈاک پتہ، فون نمبر: دفتر تے موبائل، ای میل پتہ، مقالے دے ان پیجے ہون دی آپ گواہی تے دتھلا۔
- 4- ہر مقالے دے نال اوس دا انگریزی وچ خلاصہ 100 (Abstract) توں 200 لفظاں وچ کار لازم لکھیا ہووے تے اوس خلاصے وچ اوہناں اکھراں پیٹھ لکیر لائی جاوے۔ جیہڑے انٹرنیٹ سرچ لئی آگھویں یاں خاص (Key words) لئی استعمال ہو سکے۔ گھٹ توں گھٹ 5 اکھراں جیہڑے مقالے دے مختلف پکھاں نوں ظاہر کرن مثلاً جے کوئی مقالہ چوہدے یا مشرقی پنجاب دے ادب بارے ہے تے لفظ Indian Punjabi Literature پیٹھ لکیر لائی جاوے جے اس وچ کسے خاص شخصیت، ادبی صنف یاں لوک ادب دا ذکر ہووے تے اوس شخصیت، صنف تے لوک ادب دے اوس خاص کھیتر پیٹھ لکیر لائی جاوے۔ ایسے طرح مقالہ جیہناں سرناویاں نوں پورا دے اے یاں جس کھی کھیتر دا ویروا کردا اے اوہناں دے پیٹھ وی لکیر لائی جاوے جوں Folk، Social & Political Culture، Colonial، Feminist وغیرہ
- 5- مقالے وچ جدول پکلی وار کسے اہم شخصیت دا ناں آوے تے کمانیاں (بریکٹاں) وچ اوس دی تاریخ پیدائش تے تاریخ وفات (موتھے مطابق) درج کیتی جائے۔ جے کر کسے حکمران یاں بادشاہ دا ذکر آوے تے اوہنی حاکمی دے سال لکھے جان اتے کسے اہم یاں خاص کتاب دی صورت وچ اوس دا چھپن ورا لکھیا جاوے۔
- 6- پنجابی توں علاوہ دو جیال زبانوں وچ شخصیتاں دے ناں یاں کتاباں دے سرناویں کمانیاں وچ انگریزی اکھراں وچ لکھے جان۔
- 7- حوالیاں، مآخذ اں تے کتابیات لئی ”کھوج“ لئی متھے طریقے نوں اپنایا جاوے، مثال دے طور تے:
کتاب دا حوالہ: شریف کنجاہی۔ جگر اتے (لاہور: عزیز پبلشرز، 1986ء)۔ 37۔
کتابیات وچ اندراج: کنجاہی، شریف۔ جگر اتے۔ لاہور: عزیز پبلشرز، 1986ء
مضمون دا حوالہ: جمیل احمد پال، ڈاکٹر، ”جدید پنجابی نظم نوں شریف کنجاہی دی دین“ کھوج 73 (جولائی۔ دسمبر 2014ء)؛ 12۔
مآخذ اں یاں کتابیات وچ اندراج:
پال، جمیل احمد، ”جدید پنجابی نظم نوں شریف کنجاہی دی دین“ کھوج 73 (جولائی۔ دسمبر 2014ء)؛ 9-28۔
Online Sources لئی:
- ویب سائٹ دا پورا پتہ، اوس توں فائدہ لیکن دی تاریخ، جس مضمون دا حوالہ دتا جائے اوس دے سرناویں تے لیکھک دا ناں وی دیوے۔
- 8- ”کھوج“ HEC دی ’Y‘ کمیٹی وچ شامل ہے تے اوس دی ہدایت مطابق ہی ایس وچ مقالہ چھاپن توں پہلاں دو ماہراں کول مخفی تحریری رائے (Blind Review) لئی گھلیا جاندا اے۔ دوواں ماہراں دی مثبت، منفی رائے دے مطابق ہی مقالے نوں ”کھوج“ وچ شامل کرن یا نہ کرن دا فیصلہ کیتا جاندا اے۔
آن لائن ویب سائٹ: <http://pu.edu.pk/home/journals/khoj>
انڈیکسنگ ویب سائٹ: <http://tehqeekat.org>
حوالیاں لئی ہور جانکاری لئی: http://mgrin.ursinus.edu/help/resreh_guides/cit_style|_chicago.htm
مدیر: مجلہ کھوج۔ ادارہ پنجابی سلیکھ تے زہتل سار، پنجاب یونیورسٹی علامہ اقبال کیمپس، لاہور (پاکستان)
E-mail: director.ipcs@pu.edu.pk, khoj@pu.edu.pk
Ph&Fax: 042-99210834

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

نعت

تڑفدا رہندا اے دل ہمیش مدینے نوں
سد لتو ویکھ لووے درویش مدینے نوں
اج ہوندے تے اڈ کے جاندے درشن لئی
شو جی، شکر، شری گنیش مدینے نوں
لوکاں دی بھلیائی دے لئی اللہ نیں
جاری کیتے نیں اپدیش مدینے نوں
(عبیر ابو ذری)

فہرست

اداریہ	مدیر		
			کھوج پرکھ:
1	منثور سیرت نگاری تے پنجابی صحافت (تحقیقی تنقیدی مطالعہ)	ڈاکٹر قمر النساء/ ڈاکٹر عائشہ رحمان/ ڈاکٹر بلقیس خانم	09
2	پنجاب دے دھرماں وچ جنوراں دے حقوق دا ویروا	سحرش افتخار/ پروفیسر ڈاکٹر مجاہدہ بیٹ	23
3	منسوب دیوان حضرت علیؑ دا پنجابی ترجمہ (تحقیقی، تنقیدی جائزہ)	عبدالرحمن خان	33
4	نذیر احمد زاہدی پنجابی شاعری دے فنی تے فکری پہلو	سید فرمان علی شاہ	47
			پنجاب تے پنجابی بارے اُردو مقالے:
5	منیر نیازی کی پنجابی نظم کے عنوانات (تجزیاتی مطالعہ)	پروفیسر ڈاکٹر نوید شہزاد	63
6	تصوف اور معاشرتی ہم آہنگی: سراینکی کلاسیکل شاعری کے تناظر میں	ڈاکٹر نسیم اختر	69
7	سرائیکی شاعر رفعت عباس کے کلام کا تائیدی جائزہ	صائمہ سعید/ ڈاکٹر حاکم علی برٹو	79

		پنجاب تے پنجابی بارے انگریزی مقالے:	
01	Umaima Mohsin Hamna Qais	Launch of Punjabi Website “Culture of Punjab Pakistan (CoPP) Promoting Punjabi Culture Through Seminar and Exhibition – A Project of Institute of Punjabi and Cultural Studies, University of The Punjab	8

اداریہ

”کھوج“ شماره 90 وچ پہلا لیکھ ”منثور سیرت نگاری تے پنجابی صحافت“ تحقیقی و تنقیدی مطالعہ دے سرناویں پلٹھ درج ہے۔ جس وچ تن کھوجکاراں نے پنجابی صحافت دی ٹور تے پنجابی دی نثری سیرت دے اوس موادنوں موضوع بنایا ہے جو پاکستان بنن توں بعد پنجابی دے اخباراں تے رسالیاں وچ چھپیا۔ دوجا لیکھ ”پنجاب دے دھرماں وچ جنوراں دے حقوق دا پروا“ دے سرناویں نال ہے جس وچ مختلف دھرماں وچ مختلف جنوراں دی اہمیت، حیثیت تے اوہناں دے حقال دی گل چھوہی گئی ہے۔ جس توں پنجاب دی قدیم مذہبی تے سماجی تاریخ دے فکری نشاناں نال جانکاری ملدی ہے۔ دنیا بھر وچ ہیومن تے اینٹیمبل رائٹس دیاں وڈیاں تنظیمیاں ایہناں حقال تے آواز چکدیاں رہیاں نیں، ایس لیکھ وچ دھارمک نظریے توں جنوراں دی حیثیت تے حقال بارے کھوج ملدی ہے۔ تیجا مقالہ عبدالرحمن خان دا اے جیہدے وچ کھوج کار نے حضرت علی کرم اللہ وجہہ نال منسوب شعری دیوان دے پنجابی ترجمے نوں سرناواں بنایا اے۔ جو انہویں صدی عیسوی دے رُودگو تے منظوم ترجمیاں دے ماہر پنجابی شاعر مولوی شاہ دین قریشی نے کیتا۔ کھوج کار نے ایس عربی دیوان دے پنجابی ترجمے دا فارسی تے اردو ترجمیاں نال تقابل وی کیتا ہے۔ اپنی نوعیت دے حوالے نال ایہ مضمون بہت اہمیت دا حامل اے۔ چوتھا مقالہ سید فرمان علی شاہ دا اے جیہدے وچ اوہناں بابا بلھے شاہ دی بگڑی دے اک مہان پنجابی سیوک، شاعر، نثر نگار، فن کار تے ہدایت کار نذیر احمد زاہد مرحوم دی پنجابی شاعری دے فنی تے فکری پکھاں نوں موضوع بنایا اے۔ منیر نیازی پنجابی نظم دے حوالے نال اک بہت وڈا نال اے۔ اوہناں نے پنجابی نظم نوں نویاں جہتاں تے نویں سرناویں دان کیئے سن۔ ایہناں سرناویاں نوں ہی ”منیر نیازی کی پنجابی نظم کے عنوانات“ بیٹھ لکھیہ یا

گیا اے۔ تصوف تے پنجابی شاعری دا جنم جنم دا سنگ اے۔ ”تصوف اور معاشرتی ہم آہنگی: سراینکی کلاسیکل شاعری کے تناظر میں“ دے سرناو میں پیٹھ کچھ قدیم شاعراں دے صوفیانہ کلام راہیں سماجی ایکتا دے انگ نوں اگلے لیکھ وچ اگھیرن دا چارا کیتا اے۔ تانیثیت عصر حاضر وچ گل بات دا اہم ترین سرناواں اے۔ سو اگلا مضمون سراینکی شاعر رفعت عباس دے کلام وچ تانیثی حوالیاں بارے ہے۔ آخری لیکھ انگریزی زبان وچ ہے جس دا سرناواں:

”Launch of Punjabi Website “Culture of Punjab Pakistan
(CoPP) Promoting Punjabi Culture Through Seminar and
Exhibition – A Project of Institute of Punjabi and Cultural
Studies, University of The Punjab”

ہے، جو پاکستان وچ پنجاب دی رہتل سارنوں مکھ رکھ دیاں ہویاں کالج آف آرٹ اینڈ ڈیزائن دیاں دوکھو جکاراں نے ادارہ پنجابی ادب تے رہتل سار دے تعاون نال لکھیا، پیش کیتا جا رہیا ہے۔ ایہ ویب سائٹ ادارہ پنجابی ادب تے رہتل سار دی ویب سائٹ نال جڑی ہے تے او تھے ویکھی جاسکدی ہے۔ ”کھوج“ دے بہتر معیار لئی رادواں دی اڈیک رہی۔

.....مدیر